

ШПОНТАК Іван Іванович (псевдо: Залізняка, Сум, Остап, Дубровнік та ін.; 12. 08. 1919, с. Вовкове, нині Ужгородського р-ну Закарпатської обл. — 04. 04. 1989, м. Кошице, Словаччина) — громадсько-політичний діяч, військовик. Срібний Хрест бойової заслуги УПА 2-го класу (1945). Навчався в Ужгородській учительській семінарії. Член товариств «Пласт», «Просвіта», «Учительська громада». Наприкінці 1930-х рр. учителював у с. Колочава (нині Хустського р-ну Закарпатської обл.). Член ОУН (травень 1938), поручник Карпатської Січі (1938—39). Після окупації Закарпаття угорськими військами емігрував до Словаччини, згодом — до Німеччини. 1941 заарештований гестапо за антинімецьку агітацію, втік з Берлінської в'язниці. Пройшов військову підготовку на курсах ОУН у Берліні, за наказом Проводу українських націоналістів направлений комендантом української поліції у м. Сянок (нині Підкарпатського воєводства, Польща). Після проголошення Акту відновлення Української держави 30 червня 1941 заарештований гестапо і засуджений до

смертної кари, звільнений за сприяння ОУН. 1942 вступив до УПА, брав участь в акціях проти радянських і польських партизан. Організував курінь УПА (квітень 1944), що діяв на території від м. Угнів (нині Шептицького р-ну Львівської обл.) до р. Сян. У березні 1945 призначений командиром тактичного відтинку УПА «Бастіон», водночас виконував функції шефа 6-ї Воєнної округи УПА «Сян». Підрозділи УПА під його командуванням вели бої проти радянських і польських військ, перешкоджаючи проведенню акції «Вісла». Після розформування підрозділів УПА на Закерзонні від 1947 мешкав у Чехословаччині. Влітку 1959 заарештований чехословацькою поліцією і переданий польським органам безпеки. Судом у м. Перемишль (Польща) засуджений до смертної кари, що 1961 була замінена довічним ув'язненням. Після активізації громадського руху на захист Ш. 1970 вирок пом'якшено до 25-ти р. ув'язнення. У листопаді 1981 звільнений, на початку 1982 повернувся до рідних у м. Великі Капушани (нині Словаччина). На приміщенні школи у рідному селі встановлено меморіальну дошку Ш., в Ужгороді на його честь перейменовано вулицю.

Рекомендована література

1. Пагіря В. Таємниця «Залізняка». Іван Шпонтант // Закарпатці в діаспорі: Нариси про закарп. емігрантів. Уж., 1997;
2. Вегеш М. М. Сторінки ОУН—УПА в Закарпатті (1929—50-і рр.) // Карпатика. Історія і культура Закарпаття 20 ст.: До 55-річчя возз'єднання Закарпаття з Україною. Уж., 2000. Вип. 7;
3. Іваник М., Бошно М. Бастіон і Батурин. УПА та підпільна адміністрація ОУН в Ярославщині, Любачівщині та Томашівщині в рр. 1944—1947: Док. і мат. Торонто; Л., 2012.

М. М. Вегеш

Бібліографічний опис:

Шпонтант Іван Іванович / М. М. Вегеш // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-890221>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).